

Ceylon

Virágnak

1.

„Kevesen hallották, de néked hallanod kell róla...” – kezdte beszédét az öreg szerzetes egy esős napon az erdei névtelenek... – „hogy azon időben, midőn a Távoli Tanítvány Kalkuttában tartózkodott, több eszten-dőn át a visszafogott életű tudós kapcsolatba került egy indiai leánnyal, kinek neve Padmadévi volt, s kivel oly beszélgetéseket folytatott, melynek nyomait tanulmányaiban is fellelhetjük.

A gyönyörű hindi leányzót, kinek bokaláncának csörgésére hindus hercegek füleltek, kinek illatát angol lordok szerették volna érezhetni, de aki adományokat osztott a szegényeknek, aki tudós jógiktól tanulta test és lélek titkait, ó, a szépséges földi testbe beletöltött nemes lelkű Padmadévit, bizony elkápráztatta az ekkor már élete derekán túl lévő Távoli Tanítvány erényessége és visszafogottsága, s titokban – talán még önmagának sem bevallva – szerelem ébredt benne.

E szerelem nemes érzelem volt, mely hozzásegítette a fiatal leányt a lét magasabb fokú ismeretéhez.

E szerelem teli volt önfeladással és egymás segítségével, s a Távoli Tanítvány pedig rájött, hogy fel kell tárnia azokat a tanokat, amelyek a buddhizmusban a nőkre vonatkozólag talált...” – kezdte beszédét az öreg szerzetes egy esős napon az erdei névtelenek, aki lassan járta a fejlődés útját, s aki mögött oly sok szenvedés és hányattatás után, most végre megnyílt az öreg szerzetes, s tanítását mintha csak fejének tetején öntené belé, akképpen sut-togja, s szavai mintha csak esőnek cseppjei lennének, akképpen kopognak tudatán, s mossák bele állhatatosan, s néha bizony fájón a tiszta tudást.

2.

20 „Folytasd, kérlek, ó, nagy mester, folytasd, kérlek...” – mondta csöndben fejét lehajtva az erdei névtelen, mert tudta jól, hogy míg világi életet élt, túl sok szót használt s túl keveset mondott, túl sokszor követelt és túl

kevészer kért, ezért csak ennyit mondott, monszun idején, a lehajtott fejű erdei névtelen – „...folytasd, kérlek, ó, nagy mester, folytasd, kérlek.”

„Kevesen látták, de néked látnod kell...” – folytatta beszédét az öreg szerzetes azon az esős napon az erdei névtelennek – „...hogymilyen szép volt Padmadévi, kinek szépsége szívéből áramlott a reátekintők felé, hogymilyen kedves volt, kinek kedvessége szívéből áramlott, a felé közeledők felé, hogymennyi szeretet volt benne, kinek szeretete egész létéből áramlott az egész világ felé.

Padmadévi anyja és apja jól tudták, mennyi nemesség van lányukban, s Padmadévi fivére is jól tudta, mekkora szeretet ömlik a világra nővérének minden lépése nyomán. Sem a hindi hercegek, sem az angol lordok ezt meg nem érthették, s hiába kérték a lány kezét apjától, az apa mindig csak így válaszolt:

Padmadévi lányom legnagyobb kincs a földön, de ez a kincs nem néma, van szava, s ennek a kincsnak apja nem süket, ha szeret valakit, majd elmondja nekem, s én áldásom adom rá.

Ha pedig a lány felől az anyjánál érdeklődtek, vagy női szálakon szerettek volna körbeszólni Padmadévi arany szívét, az anyja mindig így válaszolt:

Padmadévi lányom legszebb virág a földön, de ez a virág nem egyetlen, a Gangesz partja bőven termi sok virágot, e virágok illatukkal odahívják saját párjukat, Padmadévi is meghívja majd azt, aki néki kell, legyen hindi, legyen angol, mindegy nekem, csak szeresse, csak tisztelje igazán az én drága lányom, s boldogságot és erős támaszt Padmadévi és a párja egymásban őszintén megtaláljon.

Így szólt atyja, így szólt anyja, s búsan kullogott el a tiszta háztól hindi herceg és angol úr is egymás után szépen sorba.

Padmadévi közben beért, nő lett, szép és tisztességes, nem volt ő már gyermek lányka, hanem érett leány, csodamátka. Aggódott is anyja sokat, hogy mi lesz a leánnyal? Mire az apa vigasztalta: ne aggódj, majd ő, amit látnia kell: meglátja” – szötte szavait az öreg mester egymásba.

Az erdei névtelen ekkor szólni kívánt: „Bölcs szülőktől eszes lány lett, s idővel minden bölcsesség gyümölcsöt terem az isteneknél.” – Az öreg szerzetes ekkor csöndesebben úgy folytatta: „Bölcsességnek hívunk túl sok mindent az ég alatt, de kevés van, mi bölcsesség túl ezen a láthatón, túl a hallhatón, valamennyi világokban, és az a Dharma. Padmadévi azt szomjazta, ami a láthatóban láthatatlan, mert az igaz csak azt látja, Padmadévi azt kívánta, ami a hallhatóban hallható, mert a jóság csak azt hallja. Padmadévi csak az igazat és csak a jót akarta másnak is és magának is, egy rizsszemmel sem többet.”

3.

Az öreg mester és az erdei névtelen elcsöndesedve hallgatták egy darabig az eső kopogását, majd nemsokára így szólt a történet szálát újra megragadva a mester: „A Távoli Tanítvány azért érkezett akkor megtörve és megfogyva a hatalmas Meru hegyről a sűrű Kalkuttába, hogy formába öntse a tartalmat, mit mesterétől eltanult, hogy elérhetővé tegye azt másoknak, mit magának megszerzett, hogy dicsőséget szerezzen, nem is csupán önmagának, hanem annak a messzi népnek, honnan ide hozzánk elvándorolt. A Távoli Tanítvány hitt benne, hogy az ő messzi népe rokonokra nálunk lelhet, de igazáról meggyőződni nem lehetett, míg tudásának kelyhet végre nem teremtett. E nehéz munkában segítették angol lordok, s még sok jó szándékú ember, de legnagyobb segítségére Kalkuttában éppen szomszédjai lettek, kik bajában gyógyították, hogy szépen lassan újra megerősödött ebben a felebaráti szeretetben.”

4.

„Hallotta sokszor a Távoli Tanítvány, hogy csengő léptek sietnek a szomszéd kertben, érezte egyre jobban a lassan gyógyuló, hogy odaát édes illatú virág nyílik, melynek illatát sosem is érezhette addig, s szíve megtelt különös félelemmel, hogy az illat tovaillan, hogy a csengő hang elhal. De ahogy egyre jobban figyelt, annál jobban hallotta a csengő hangját, ahogy egyre jobban értette a csengő dalát, annál jobban érezte a virág illatának mérhetetlen gazdagságát” – mondta az öreg szerzetes, s megkérte az ifjú tanítványát, hogy most már rakjon a tűzre egy kannában vizet forni, s az erdei névtelen máris tette, amit kellett. – „Folytasd, mester, kérlek szépen, ugye mester, Padmadévi volt a csengő, Padmadévi volt a virág?” – „A Távoli Tanítvány álmiai voltak csengők, a Távoli Tanítvány vágya volt a virág” – mondta a lobogó tüzet nézve a mester – „Padmadévi volt, akiben összeértek egy emberré a nagy álmok és a sok vágy” – s igen mélyen elhallgatott nagyon soká.

5.

„Na de, mester, kérlek szépen, nem azt mondtad nekem eddig, hogy mind az álmok, mind a sok vágy megtéveszt és szenvedésben elmerít, s a helyes úton csak a tiszta elme, a megnyugodott szív az, ami viszi azt az embert, aki mindenben az egyet látja, őt keresi, őt óhajtja, őt imádja, szívének és elméjének ő csupán az egyetlen célja, s benne való feloldódás lesz így néki a Nirvána?” – szakította meg a hosszú csendet, mikor a víz felforrt, az erdei névtelen.

„De. Vedd le szépen a vizet, és öntsd erre a ceyloni teára” – mondta az öreg szerzetes, s az ifjú tanítvány a hosszú kérdést rögtön meg is bánta.

6.

„Tudta ezt a Távoli Tanítvány is, jobban mint te, fiam, s betegsége – éppen ezért – nehezen javult, alig gyógyult, szomszédai hiába is gondoskodtak oly odaadón, mígnem egy nap lányukat küldték, hogy gyógyítsa és segítse a Távoli Tanítványt meg a gyönyörű Padmadévi” – és hármat kortyolt teájából az öreg mester.

7.

„Eszkendőn át gyógyította Padmadévi a Tanítványt, s ő szépen-lassan új erőre kapott, nagyobbra vagy százszorosra, mint azelőtt volt. Tudásának kelyhe is eközben jól testet öltött, s amit akart hön áhítva, hogy a dicsfény hazáját tette által beragyogja, s hogy a népek azt a tudást, amit a nagy Tibetország magába rejt, sokkal jobban megismerjék, most már végre beteljesült.” – „Na de, mester, és a drága Padmadévi? Vele mi lett? Ott mi történt? Azt meséljed, kérlek szépen” – és hármat kortyolt teájából az erdei névtelen.

8.

„Látva látta Padmadévi, hogy ki neki a Távoli Tanítvány, s úgy szeretete, hogy a gyógyuláshoz odaadón önmagától elvezette, házába már beengedte, ágyát neki átengedte, ételt neki főzött immár, figyelmét mindig tisztán odaadta. Nem vad láng volt ez, hanem szépen lobogó tűz, amely mellett már barátként melegedett minden arra járó hindi herceg és angol lord. Kinyílt szépen Padmadévi, s csengő hangja átáztatta édes illatokkal azt a házat, amelyben apja, anyja ezt a hangot már oly szomjasan várva várta” – és hármat kortyolt teájából az öreg mester.

9.

Csöndesen, de mintha tűnek hegyét figyelné, úgy koncentrált az erdei várva ő is folytatásra, ezért az öreg mester tovább ekképpen mondta: „Mikor aztán egy nyári napon megerősödve és kiegyenesedve a Távoli Tanítvány, Padmadévi és az atyja, az anyja társaságában teázott, azt mondta, a hosszú csöndet megszakítva:

Padmadévi drága atyja, Padmadévi drága anyja, Padmadévi kis családja s te magad is Padmadévi, kérlek szépen benneteket, figyeljétek most erre a Távoli Tanítványra, boldogan és megtisztelve mondhatom, hogy e családban jó barátokra, aki nektek azt a bölcsességet, amit a nagy Shakya végtelen tudásából a nőknek szánt főleg, ez a vándor életetek tárja. Így

kezdte a Távoli Tanítvány, s Padmadévi és kis családja szépen rendben elhelyezkedett bő kerevetre, hogy meghallgassák, mit tanított a nagy Buddha, különösképp a nők számára.

10.

„Amikor a Buddha ifjú volt még, atyja arra kérte: nősüljön meg, leljen asszonyt, kiben kelyhet lelhet magja végre, nyugalmat a Shakya vére... – kezdte a Távoli Tanítvány” – s folytatta meséjét az öreg mester:

„És akkor, ekképpen szólt édes atyjához Gótama: *Közönséges nő nem felel meg az én életmódomnak és ízlésemnek; olyan sem, akinek magaviselete rendetlen, rossz tulajdonságai vannak, vagy aki igazat nem beszél. Egyedül csak olyan nő fog nekem tetszeni s egyez meg lelkülemmel, aki szívemet felvidítja, aki szemérmes, fiatal, vonzó külsejű, tiszta származású. Így szólt az atyjához, akiből később lett a Buddha, és ez erényeket mind-mind versbe foglalta. Ha tehát – mondta Shakya – találtatik oly leányzó, aki az általam leírt erényekkel bír, minthogy én nem szeretem az indulatos asszonyt – adassék nekem nőül. Olyan, aki ifjú, szabályos alkatú, sugártermetű, de szépségével nem dicsekszik – adassék nekem nőül. Aki szeretettel van fi- és nőtestvérei s édesanyja iránt, aki örömet talál kegyadományok osztogatásában, és érti mindenkifölött azt, hogy mi módon ossza ki azokat papok és koldusok között, ha ilyen leányzót talál, ó, atyám! kísérvék őt énhozzám.*

Olyan, aki mentes a főnhéjazástól, kevélységtől és indulatosságtól, aki fölhagyott a csábítgatással, irigységgel és csalfasággal, tehát egyenes jellemű; aki még álmában sem óhajtozik más férfi után, aki meg van elégedve saját férjével és mindig engedelmes és szemérmes; aki állhatatos és nem habozó, aki nem nagyraavagyó, de alázatos, mintha szolga volna, aki túlságosan nem vágyódik zene, illatszert, csemegék és bor után; aki mentes sóvárgástól, akinek nincsen vágyakodó szíve, de beéri vagyonával, aki egyenes lelkű lévén, félre nem tevékenykedik; nem ledér, de szemérmes öltözetében, s nem szokott túl nagyokat nevetni, aki nem dicsekvő, aki erkölcsi kötelességeit szorgalmasan szemmel tartja, anélkül azonban, hogy túlságosan foglalkozna az istenekkel és az ünnepnapokkal; aki nagyon tiszta és hiba nélküli testében úgy, mint szavában és lelkében; aki nem álmos és nem buta, nem kényes és nem ostoba, de jó ítélőtehetséggel bír, mindent illő megfontolás után cselekszik; aki apósát és anyósát úgy tiszteli, mint saját lelki tanácsadóját; aki férfi és asszony cselédeivel mindenkoron gyöngéden bánik; aki mint egy udvaronc jártas a szent könyvekben előírt rítusok és szertartások teljesítésében, aki utolsó a lefekvésben és első a fölkelésben, aki mint egy anya gyöngéd minden viseletében – ha találtatik ilyen hajadon, atyám! add őt nekem feleségül! – mondta Shakya, s ezután a király parancsot adott miniszteré-

nek, hogy tudakozódjék minden házban, találtatik-e oly hajadon, aki ily jó tulajdonságokkal bírna, s a miniszter minden alkalommal, akkor is, midőn megtalálta asszonyát, maga Shakya még néki is felolvasta, hogy mit írt neki ekkor Buddha atyja:

Kísérd ide azt a hajadont, aki megkívánható tulajdonságokkal bír; legyen az fejedelmi származású, vagy brahmáni, úri rangú vagy pórrend. Az én fiam nem tekinti a családi eredetet vagy a kasztot, az ő kedve egyedül csak a jó tulajdonságokban, az igazságban és erényekben telik. – „Így szólt akkor a Távoli Tanítvány az ifjú Shakyáról mesélve Padmadévi és kis családja előtt” – és az öreg mester a teából ismét három kortyot ivott.

11.

„Tán csak örült Padmadévi és családja, hiszen oly beszéd volt ez, mely akár leánykérésnek is illene, bárhol mondják a világon?!” – mondta megint kissé sebtiben a zöldfülű erdei névtelen, s rögtön el is hallgatott az öreg mester pillantására, pedig abban sok szeretet és aggodás volt tanítványa forró vére végett.

„Úgy valahogy...” – kezdte az öreg mester, s erre az ifjú nagyot sóhajtott – „Padmadévi maga is megörült a szép beszédnek, s tovább pergették napjaikat a Távoli Tanítvánnyal, mígnem egy nap, száz és száz együtt töltött élet után, Lhászába indulása előtt, odahívta maga elé Padmadévit, és arra kérte, igyék meg vele egy csésze ceyloni teát.”

12.

„A kertben ültek, csak kettesben, hosszan s csendben, midőn így szólt a Távoli Tanítvány Padmadévihez:

Jól figyelj most, Padmadévi, néked mondom, aki hallja, néked, aki egyedül érzi. Úgy hallottam, hogy Ceylon szigetének Ratnavali nevű fiatal, gyönyörű fejedelmi asszonya, Singala királynak leánya, Ázsiának mélyiből érkezett kereskedők által értesült Buddha és az ő tanai felől. Ratnavali nagyon megörült a hírnek, s amidőn a kereskedők visszafelé vették útjukat, a csodaszép királyleány Shakyához ajándékokkal kísértén levelet küldött ilyenformán:

»Ó, te, akit Surák, Asurák és az emberek tisztelnek, aki megszabadítottátál az újbóli születéstől, a betegségtől és a félelemtől: ó, uram, aki messzire elhatott híred által nevezetessé lettél, s a bölcsek isteni osztályrészét bírod: jutass nekem is vallási oktatásodból!«

Buddha megkapván e levelet, egy pamutkelmére dolgozott Buddha-arcképet küldött a hercegnő számára. A kép fölött és alatt verssorok voltak

olvashatók, melyekből az volt kiérthető, hogy milyen feltételek alatt lehet menedéket találni a Buddha, a Sangha, és a Dharma szentháromságánál. Továbbá, hogy ajánlja a fejedelemasszonynak, hogy a buddhizmusra térjen át. Singala királyhoz címzett levelében Shakyá meghatározza az ünnepélyességet, mellyel a Buddha-kép átvehető, a levél olvasható, és köztudomásra hozható Ceylon szigetén. Ratnavali hercegnőhöz beszédét ekképpen fejezi be Buddha:

– Ébredj föl!

S kezd meg egy új útját az életnek!

Térj meg Buddha hitéhez. Győzd le a halálnak urát: a szenvedélyeket, mint ahogy egy elefánt tipor mindent a sáros pocsolyában. Aki tiszta és szeplőtelen életet élt, az meg fog szabadulni a lélekvándorlástól, s minden nyomorának véget tud vetni.”

„Úgy hallottam, hogy így mondta a Távoli Tanítvány egy tavaszi napon, mielőtt Lhászába indult, Padmadévinek a kertben, és mindketten egymás szemébe nézve nagyot kortyoltak a ceyloni teából” – fejezte be beszédét az öreg mester az erdei névtelennek, s mind a ketten magukba mélyedve hármat kortyoltak a ceyloni teából. Ekkor elállt az eső.

